

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Kymmenen vuotta itäistä kumppanuutta – saavutusten pohdintaa ja tulevia toimintalinjauksia”

(oma-aloitteinen lausunto)

(2020/C 14/04)

Esittelijä: **Indrė VAREIKYTĖ**

Komitean täysistunnon päätös	20.2.2019
Oikeusperusta	työjärjestyksen 32 artiklan 2 kohta oma-aloitteinen lausunto
Vastaava jaosto	ulkosuhteet
Hyväksyminen jaostossa	5.9.2019
Hyväksyminen täysistunnossa	26.9.2019
Täysistunnon nro	546
Äänestystulos (puolesta / vastaan / pidättyi äänestämästä)	155/3/6

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 Euroopan talous- ja sosiaalikomitea (ETSK) katsoo, että itäinen kumppanuus on kipeästi kaivattu EU:n aloite, jolla on mahdollisuudet menestyä, ja kehottaa vastavalittua Euroopan parlamenttia ja Euroopan komissiota sitoutumaan siihen täysipainoisesti. ETSK sitoutuu myös jatkamaan toimintaansa vahvempien ja demokraattisempien yhteiskuntien rakentamiseksi naapurimaihin ⁽¹⁾.

1.2 Itäisen kumppanuuden tärkeimpiä saavutuksia ovat assosiaatiosopimukset, joihin kuuluvat pitkälle menevä ja laaja-alainen vapaakauppa-alue (DCFTA) sekä viisumivapaussopimukset Georgian, Moldovan tasavallan ja Ukrainan kanssa (kolme assosioitunutta maata). Kumppanuuden odotetaan kehittyvän edelleen kohdennetummin seuraavien kymmenen vuoden aikana.

1.3 Komitea korostaa, että vaikka nämä kolme viisumivapausmaata ovat edistyneet hyvin ja osoittaneet halukkuutta käynnistää uudistuksia samoin kuin Armenia, joka on seurannut hyvää esimerkkiä, Valko-Venäjä ja Azerbaidžan ovat pikemminkin polkeneet paikoillaan ja joissakin tapauksissa jopa etääntyneet demokratian määritelmästä.

1.4 ETSK katsoo, että EU on ennen kaikkea arvojen unioni, ja sen vuoksi sen naapurisuhteiden olisi myös perustuttava samoihin arvoihin ja oltava ehdollisia.

1.5 Komitea katsoo, että itäisen kumppanuuden tärkeimmät haasteet ovat seuraavat: assosiaatio- ja DCFTA-sopimusten ja muiden niihin liittyvien sitoumusten tehokas täytäntöönpano, oikeusvaltioperiaatteen vahvistaminen, oikeuslaitoksen uudistaminen ja korruption torjunta, ympäristönsuojelu ja aktiivinen puuttuminen ilmastonmuutokseen, yhteiskuntien selviytymiskyvyn parantaminen torjumalla hybridiuhkia ja disinformaatiota, kansalaisyhteiskunnan sekä vapaiden ja riippumattomien tiedotusvälineiden toimintaympäristön vahvistaminen ja EU:n toimien tehostaminen, jotta autetaan parantamaan alueella esiintyvistä konflikteista kärsivien kansalaisten elämää.

⁽¹⁾ Kymmenen viime vuoden aikana ETSK on antanut yli kymmenen lausuntoa itäisen kumppanuuden eri näkökohdista. Se on myös perustanut pysyvän itäisten naapurivaltioiden seurantakomitean, EU:n ja itäisen kumppanuuden maiden kahdenvälisiä kansalaisyhteiskuntafoorumeja sekä sisäisiä neuvoo-antavia ryhmiä ja järjestänyt itäisen kumppanuuden yritysfoorumeja itäisen kumppanuuden huippukokouksien yhteydessä.

1.6 ETSK kehottaa komissiota asettamaan kullekin kumppanimaalle räätälöidyt tavoitteet ja päämäärät itäisen kumppanuuden seuraavaksi kaudeksi. Kansalaisyhteiskunnan osallistuminen tähän prosessiin on ratkaisevan tärkeää, jotta se voi toimia lisävälineenä edistyksen aktiivisessa seuraamisessa.

1.7 ETSK ehdottaa, että edistymisen jatkuvalle ja pakolliselle arvioinnille laaditaan aikataulu. Tämä kannustaisi itäisen kumppanuuden maiden hallituksia laatimaan kahdenvälisen etenemissuunnitelmien lisäksi omat suunnitelmansa, toteuttamaan tavoitteita ja seuraamaan saatavia tuloksia.

1.8 Komitea suosittaa myös, että itäisen kumppanuuden maiden edellytettäisiin toimittavan vähitellen yhä enemmän indikaattori-tietoja ja dataa Eurostatille.

1.9 Kun otetaan huomioon Venäjän hallituksen levittämä disinformaatio sekä aggressiiviset kiinalaiset ja venäläiset investointihan-kekampanjat ja muut alueella vallitsevat uhkat, EU:n toimielinten on uudistettava itäisen kumppanuuden aluetta koskevaa viestintästrategiaa tavoittaakseen kansalaiset.

1.10 ETSK katsoo, että on kiinnitettävä enemmän huomiota itäisen kumppanuuden maiden kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden edustajien, virkamiesten ja poliittisen johdon taitojen parantamiseen ja tämän edellyttämiin välineisiin sekä ammattijärjestöjen ja elinkeinoelämän järjestöjen valmiuksien kehittämiseen.

1.11 Komitea katsoo, että itäisen kumppanuuden maissa on kiinnitettävä enemmän huomiota osaamisvajeen ja osaamisen kohtaanto-ongelmien korjaamiseen, koulutuksen yleisen tehokkuuden parantamiseen sekä koulutuksen, tutkimuksen ja innovoinnin välisten yhteyksien lujittamiseen, jotta voidaan vahvistaa julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyötä.

1.12 Vaikka itäisen kumppanuuden maiden ja EU:n välinen kauppa on kasvussa, alueen sisäistä kauppaa pitäisi vahvistaa, jotta kaupan tulo rakenne monipuolistuisi ja varmistettaisiin näiden tulojen pysyvyys.

1.13 ETSK on vahvasti sitä mieltä, että jokaisessa itäisen kumppanuuden piiriin kuuluvassa maassa tarvitaan velvoittava oikeudellinen kehys, jonka nojalla kansalaisyhteiskunta voi saada tietoa, vaatia hallitusta vastuuseen ja osallistua päätöksentekoon.

1.14 Komitea kannattaa voimakkaasti esitystä assosiaatiosopimuksiin ja pitkälle meneviin ja laaja-alaisiin vapaakauppasopimuksiin liittyviä uudistuksia koskevan tehostetun vuoropuhelun käynnistämisestä EU:n ja kolmen assosioituneen maan välillä sekä vertailuosioiden sisällyttämistä assosiaatiosopimuksen solmineiden maiden maakohtaisiin suosituksiin ja niiden synkronoitua julkistamista myönteisen kilpailun edistämiseksi.

2. Yleistä

2.1 Yhteisenä poliittisena aloitteena vuonna 2009 käynnistetyn itäisen kumppanuuden tavoitteena on syventää ja vahvistaa Euroopan unionin, sen jäsenvaltioiden ja unionin kuuden itäisen naapurin Armenian, Azerbaidžanin, Georgian, Moldovan tasavallan, Ukrainan ja Valko-Venäjän välisiä suhteita.

2.2 Kaikki kumppanit ovat sopineet näissä puitteissa tuottavansa konkreettista hyötyä kansalaistensa jokapäiväisen elämän helpottamiseksi. Tähän pyritään vahvistamalla instituutioita ja hyvää hallintotapaa, varmistamalla oikeusvaltioperiaatteen noudattaminen, panemalla täytäntöön keskeiset oikeuslaitoksen uudistukset ja torjumalla korruptiota, lisäämällä yhteistyötä kansalaisyhteiskunnan kanssa, voimaannuttamalla naisia ja varmistamalla sukupuolten välinen tasapaino, tehostamalla strategista viestintää ja tukemalla tiedotusvälineiden moniarvoisuutta ja riippumattomuutta, auttamalla pieniä ja keskisuuria yrityksiä kasvamaan, houkuttelemalla investointeja, luomalla laadukkaita uusia työpaikkoja uusille aloille ja lisäämällä kaupankäyntimahdollisuuksia edistäen pääsyä uusille markkinoille. Toimiin kuuluvat niin ikään liikenneyhteyksien, infrastruktuurin, energiajärjestelmän häiriönsietokyvyn ja energiatehokkuuden parantaminen ja uusiutuvien energialähteiden käytön lisääminen sekä investoiminen nuorten osaamiseen, yrittäjyyteen ja työllistettävyyteen.

2.3 Vaikka solmitut kolme assosiaatio- ja DCFTA-sopimusta sekä viisumivapaussopimukset allekirjoittajamaiden kanssa ovat varsin kiitettäviä saavutuksia, valitettavasti edistys useimmilla edellä mainituista aloista on ollut vain keskinkertaista eikä mitään aiemmin asetetuista tavoitteista ole vielä täysin saavutettu.

2.4 ETSK katsoo, että EU on ennen kaikkea arvojen unioni ⁽²⁾ ja sen vuoksi sen naapurisuhteiden olisi myös perustuttava näihin samoihin arvoihin. Itäiseen kumppanuuteen olisi sisällyttävä enemmän ehdollisuutta, ja kunkin kumppanimaan kanssa olisi sovittava yhteisesti selkeät keinot, joiden avulla varmistetaan ihmisoikeudet, kansalaisvapaudet sekä tiedotusvälineiden ja lehdistön vapaus, oikeusvaltioperiaate, avoin hallinto, sukupuolten tasa-arvo, työmarkkinaosapuolten vuoropuhelu, ympäristönsuojelu ja muut perusarvot, joita ilman tämän päivän Eurooppaa ei voisi kuvitella. Koko alue hyötyy eniten, jos EU:n naapuridemokratiat ovat samalla tasolla EU:n kanssa. Kumppanivaltioiden olisi myös esitettävä aikataulu kaikkien 18 kansainvälisen ihmisoikeussopimuksen ratifioinnille ⁽³⁾ ja kansallisten ihmisoikeuselinten maailmanlaajuisen yhteenliittymän vahvistaman A-tason saavuttamiselle (tai säilyttämiselle) ⁽⁴⁾.

2.5 Komitea katsoo, että tarvitaan selkeitä ja mitattavissa olevia tavoitteita, ja kehottaa komissiota asettamaan kullekin kumppanimaalle räätälöidyt tavoitteet ja päämäärät itäisen kumppanuuden seuraavaksi kaudeksi. On tärkeää varmistaa, että tulevissa tavoitteissa ja tuloksissa otetaan taloudellisten indikaattorien lisäksi huomioon myös sosiaalinen hyvinvointi. Keskittyminen ainoastaan taloudelliseen kehitykseen ei ole tuottanut odotettuja tuloksia. Esimerkiksi EU:n Ukrainalle myöntämien avustusten kokonaismäärä nousee vuoteen 2020 mennessä 4,8 miljardiin euroon ⁽⁵⁾, mutta maa on edelleen alueen köyhin.

2.6 Kansalaisyhteiskunnan osallistuminen tähän prosessiin on ratkaisevan tärkeää, jotta suunnitellut uudistukset olisivat paremmin turvassa vaalikausien ja poliittisten voimasuhteiden vaihtelun vaikutuksilta. Muutosprosessi ja tarvittavat uudistukset voidaan saada aikaan vain ottamalla työmarkkinaosapuolet ja kansalaisyhteiskunnan organisaatiot mukaan lainsäädäntöprosessiin, uudistuksiin ja niiden toteuttamiseen. Tätä varten elinkeinoelämän järjestöt ja tukioorganisaatiot olisi otettava mukaan taloudellista kehitystä ja alueellista yhteistyötä koskevien strategioiden suunnitteluun ja täytäntöönpanoon.

2.7 Jotta tavoitteet saadaan toteutettua kokonaan ja tulokset ovat pysyviä, paikallisyhteisö tulee saada vahvasti niiden taakse. Jos tavoitteita ei yksilöidä, käsitellä, edistetä ja toteuteta yhteistyössä paikallisten kansalaisyhteiskunnan toimijoiden kanssa, saavutetut tulokset voivat helposti vesittyä. On myös syytä huomata, että täytäntöönpanosta ovat tähän mennessä vastanneet pääasiassa Euroopan komissio ja asiaankuuluvat itäisen kumppanuuden maiden ministeriöt, kun taas hallitukset, joiden on varmistettava jatkuva poliittinen tahto toteuttaa uudistuksia, eivät vielä kuulu tavoitteiden saavuttamiseen liittyviin keskeisiin toimijoihin ⁽⁶⁾.

2.8 Seuraavien pitkän aikavälin tavoitteiden suunnittelun yhteydessä olisi kiinnitettävä enemmän huomiota niiden täytäntöönpanon edistymisen seurantaan. Tähän mennessä tuloksia ovat arvioineet pääasiassa Euroopan ulkosuhdehallinto ja itäisen kumppanuuden maiden kansalaisyhteiskunta. ETSK ehdottaa, että edistymisen jatkuvalla ja pakollisella arvioinnilla laaditaan aikataulu. Tämä kannustaisi itäisen kumppanuuden maiden hallituksia laatimaan kahdenvälisen etenemissuunnitelmien lisäksi omat suunnitelmansa, toteuttamaan tavoitteita ja seuraamaan saavutettuja tuloksia.

2.9 ETSK kehottaa harkitsemaan sitä, että itäisen kumppanuuden maiden edellytettäisiin toimittavan Eurostatille vähitellen yhä enemmän indikaattoritietoja ja dataa, jotta keskeisten uudistusten edistymistä voidaan seurata tarkemmin ja arviointi olisi entistä avoimempaa ja objektiivisempää. Assosiaatio- tai DCFTA-sopimuksen tehneillä mailla pitäisi olla selkeä aikataulu, jonka mukaisesti ne lopulta toimittavat Eurostatille vastaavat tiedot kuin EU:n jäsenvaltiotkin.

2.10 Jotta saataisiin selville, miten kansalaisyhteiskunnan osallistuminen vaikuttaa itäisen kumppanuuden piirissä toteutettaviin uudistuksiin, komitea ehdottaa, että laaditaan vertaileva analyysi saavutusten eroista ja kansalaisyhteiskunnan vaikutuksesta sisäisen neuvoo-antavan ryhmän perustaneissa maissa ja muissa itäisen kumppanuuden maissa.

2.11 Komitea on vahvasti sitä mieltä, että **vastavalitun Euroopan parlamentin ja Euroopan komission nykyisenä ensisijaisena tavoitteena** on päästä yhteisymmärrykseen assosiaatio- ja mahdollisesti jäsenyyssäkymien tarjoamisesta niille itäisen kumppanuuden maille, jotka ovat halukkaita ja kykenevät liittymään EU:hun lähitulevaisuudessa. Aloitteen edistymistä ja sen suunnittelua häiritsee merkittävästi se, että puuttuu selkeä näkemys lopullisesta päämäärästä ja siitä, mikä on palkkio kumppanimaalle, jos se panee sille asetetut tavoitteet kattavasti täytäntöön.

2.12 Vuoden 2020 jälkeiseen itäisen kumppanuuden strategiaan voitaisiin pidemmällä aikavälillä sisällyttää tiettyjen palvelujen (myös rahoituspalvelujen) vapauttaminen, assosioituneiden maiden liittyminen yhtenäiseen euromaksualueeseen (SEPA) ja assosiaatio- tai DCFTA-sopimuksen kautta Euroopan talousalueeseen, digitaalisten markkinoiden syvempi yhdentäminen esim. tiedonsiirron osalta sekä ammatinharjoittajien vapaan liikkuvuuden laajentaminen tekemällä EU:n kanssa sopimuksia ammattipätevyysien vastavuoroisesta tunnustamisesta.

⁽²⁾ Euroopan unionin perusoikeuskirja (2016/C 202/02).

⁽³⁾ <https://indicators.ohchr.org>

⁽⁴⁾ <https://nhri.ohchr.org/>

⁽⁵⁾ Rebuilding Ukraine: An assessment of EU assistance, Chatham House, the Royal Institute of International Affairs, 2018.

⁽⁶⁾ EaP CSF Policy brief, Joint Staff Working Document "EaP – Focusing on key priorities and deliverables – Assessment and recommendations by the civil society", 2017.

2.13 EU:n arvojen edistäminen oli ja on yhä edelleen itäisen kumppanuuden politiikan keskeinen ajatus. Suhteiden tiivistämisellä mahdollisesti aina EU-jäsenyyteen saakka on itäisen kumppanuuden maiden kansalaisten vankka tuki, mutta ihmisten ajattelutavan muuttaminen edellyttää pitkäjänteisiä ponnisteluja. Vaikka oikeusvaltioperiaatteen kunnioittaminen, verojen maksaminen ja harmaan talouden välttäminen ovat useimmille EU:n kansalaisille olennaisia asioita, itäisen kumppanuuden maissa elämä on maiden taloudellisen tilanteen takia selviytymiskamppailua päivästä toiseen, minkä vuoksi tiettyjen EU:n arvojen omaksuminen ei ole ihmisille tärkeysjärjestyksessä ensimmäisenä.

2.14 Jotta voidaan parantaa hallinnointia ja tehostaa tukijärjestelmiä ja -välineitä, joilla pyritään varmistamaan kansalaisyhteiskunnan aktiivinen osallistuminen itäisen kumppanuuden laaja-alaisiin prosesseihin, olisi harkittava tällaisten välineiden keskittämistä ETSK:hon sen ainutlaatuisten valmiuksien, alan kokemuksen, institutionaalisen historian ja ”yhteiskunnallisen läpäisykyvyn” vuoksi.

2.15 Kun otetaan huomioon, että Venäjän hallituksen levittämällä disinformaatiolla ja kiinalaisiin ja venäläisiin investointihankkeisiin liittyvillä aggressiivisilla tiedotuskampanjoilla sekä muilla alueella vallitsevilla uhkilla on valtava vaikutus yhteiskuntiin, EU:n toimielinten on uudistettava itäisen kumppanuuden aluetta koskevaa viestintästrategiaa. Yksi hyväksi havaituista tavoista levittää tietoa EU:n arvoista, tavoitteista ja vaikutuksesta sekä hyviä esimerkkejä yhteistyöstä EU:n kanssa on lisätä paikallisten kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden mahdollisuuksia yksinkertaisesti auttamalla niitä parantamaan jokapäiväisen työskentelyn vaikutuksia.

2.16 EU:n olisi jatkettava konfliktien rauhanomaisten ratkaisujen edistämistä itäisen kumppanuuden alueella. Olisi lisättävä Vuoristo-Karabahin konfliktin ratkaisemiseen rauhanomaisesti pyrkivän eurooppalaisen kumppanuuden kaltaisia toimintamalleja, joissa EU:n jäsenvaltioiden ja itäisten kumppanimaiden kansalaisyhteiskunnan organisaatiot ponnistelevat yhdessä luodakseen yhteisymmärrystä ja luottamusta sovitteluprosessiin.

3. Yhteiskunta

3.1 Uusimpiin itäisen kumppanuuden maiden kansalaisyhteiskunnan organisaatioille tarjolla oleviin rahoitusjärjestelyihin sisältyy yksi ehto: jotta kansalaisyhteiskunta voi osallistua assosiaatiosopimuksen täytäntöönpanoon ja uudistuksiin, sitä edustavien organisaatioiden on ryhdyttävä ajamaan EU:n etuja ja toisinaan tekemään työtä sellaisten aiheiden parissa, jotka eivät ole niille luontaisia. Tämän ehdon vuoksi kansalaisyhteiskunnan organisaatiot vain hakevat saatavilla olevaa rahoitusta sen sijaan, että ne keskittyisivät omiin tavoitteisiinsa ja yhteiskunnan tarpeisiin, ja näin niistä tulee eräänlaisia palveluntarjoajia.

3.2 EU-maiden kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden raportit ja vertailutiedot vahvistavat (⁷), että valtaosalla itäisen kumppanuuden maiden vastaavista toimijoista ei ole edes perustason projektinhallintataitoja, kuten tietämystä siitä, miten hanke-ehdotuksia ja budjetteja laaditaan. Sen vuoksi EU:n organisaatioiden rooli uudistusten seurantaan, varjoraporttien laadintaan, eri asioita koskeviin analyyseihin ja suosituksiin liittyvien tulosten toimittamisessa on edelleen hyvin tärkeä. Niitä itäisen kumppanuuden maiden kansalaisyhteiskunnan organisaatioita, joilla on heikommat valmiudet, ei pidä ETSK:n mielestä sivuuttaa tai vähätellä, vaan niihin tulee vain kohdistaa realistisia odotuksia: ne ovat yhteisössään tärkeitä toimijoita, mutta niiden ei pitäisi odottaa pystyvän samaan kuin kokeneet eurooppalaiset organisaatiot.

3.3 Näin ollen ETSK suosittaa, että komissio perustaa yhdessä EU:n jäsenvaltioiden kanssa koulutusohjelman, johon on helppo osallistua ja jossa keskitytään itäisen kumppanuuden maiden kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden edustajien, virkamiesten ja johdon taitojen parantamiseen. Tällaisella ohjelmalla voitaisiin myös puuttua osaamisvajeeseen, johon kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden edustajat törmäävät siirtyessään julkishallinnon palvelukseen, kuten kävi ihmisarvoa ajaneen Ukrainan vallankumouksen ja Armenian samettivallankumouksen jälkeen.

3.4 Komitea katsoo myös, että olisi annettava selkeä etusija itäisen kumppanuuden maiden nuorisjärjestöjä tukeville järjestelmille ja näiden järjestöjen osallistumiselle kumppanuuteen sekä tuettava edelleen niiden osallistumista kansainvälisiin yhteistyö- ja liikkuvuusohjelmiin (esim. Youth Action ja Erasmus+). Eurooppa-koulujen perustaminen Georgiassa sijaitsevan Tbilisin mallin mukaan myös muihin itäisen kumppanuuden maihin voisi olla hyvä alku, jotta voitaisiin nostaa koulutuksen tasoa EU:n jäsenvaltioiden tarjoamien parhaiden esimerkkien mukaisesti.

3.5 ETSK katsoo, että sosiaalisen yhteenkuuluvuuden ohjelmassa on korjattava itäisen kumppanuuden maiden osaamisvajeita ja osaamisen kohtaanto-ongelmia, jotta voidaan parantaa koulutuksen yleistä tehokkuutta soveltamalla EU-maiden parhaita esimerkkejä ja järjestelmiä. Innovoimien mahdollistavan koulutuksen laatu alueella on edelleen heikko, ja sen vuoksi on uudistettava koulutusjärjestelmiä ja otettava asiaankuuluvat kansalaisyhteiskunnan organisaatiot ja toimijat mukaan opetusohjelmien suunnitteluun. On parannettava koulutuksen, tutkimuksen ja innovoinnin välisiä yhteyksiä, jotta voidaan tehostaa julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyötä (⁸).

(⁷) Ukraine Analytica, numero 3 (13), 2018.

(⁸) http://eu4business.eu/files/medias/regional-position-paper_final_kyiv-21-june-2017-2_0.pdf

3.6 Komitea suhtautuu myönteisesti ammattiyhdistysliikkeen maailmanjärjestön (ITUC) ja sen eurooppalaisen alueneuvoston (PERC) sekä Euroopan ammatillisen yhteisjärjestön (EAY) osallistumiseen riippumattomien ammattijärjestöjen valmiuksien kehittämiseen itäisen kumppanuuden maissa. Tällaiset hankkeet ja aloitteet ovat tärkeitä eurooppalaisen sosiaalisen mallin edistämiseksi, työmarkkinaosapuolten vuoropuhelu, sosiaaliturva ja työehtosopimusneuvottelut mukaan lukien. Vahvat ja riippumattomat ammattijärjestöt ovat ratkaisevan tärkeitä kestäväpohjaisen kasvun ja assosiaatio- tai kumppanuussopimusten täytäntöönpanoon liittyvistä muutosprosesseista johtuvan sosiaalisen edistyksen kannalta. Vahvat ammattijärjestöt ovat myös menestyksekkään ja elinvoimaisen kansalaisyhteiskunnan edellytys.

4. Talous

4.1 Talouden sietokyvyn kehittäminen ja kilpailukyvyn parantaminen ovat itäisen kumppanuuden piiriin kuuluvien maiden kanssa tehtävän EU-yhteistyön ytimessä. Erityisenä painopisteenä on yhteistyö työpaikkojen luomiseksi ja vahvempien, monipuolisempien, elinvoimaisten ja kestäväpohjaisten talouksien kehittämiseksi. Näissä kysymyksissä on edistytty merkittävästi, ja kaikkien kuuden kumppanimaan ja EU:n välinen kauppa on lisääntynyt.

4.2 ETSK katsoo, että sitoumuksia digitaalisten markkinoiden yhdenmukaistamisesta itäisen kumppanuuden alueella ei ole vielä täytetty käytännössä, mikä haittaa digitaalisten palvelujen edistymistä ja kehitystä. Komitea on yhtä kaikki tyytyväinen siihen, että pyrkimyksestä saada alueelle verkkovierailuja koskeva sopimus vuoteen 2020 mennessä on saavutettu yksimielisyys. Tällainen sopimus lisäisi kansalaisten mahdollisuuksia käyttää viestintäpalveluja ja voisi edistää myös matkailua sekä tuottaa laajempaa taloudellista hyötyä.

4.3 Vaikka itäisen kumppanuuden maiden ja EU:n välinen kauppa on kasvussa, alueen sisäistä kauppaa pitäisi edistää entistä ponnekkammin, jotta kaupan tulorakenne monipuolistuisi ja varmistettaisiin näiden tulojen pysyvyys.

4.4 ETSK katsoo, että sekä itäisen kumppanuuden maiden että koko EU:n kannalta tärkeimpinä yhteisinä taloushankkeina olisi pohdittava ja kehitettävä yhteisen talousalueen muodostumiseen johtavaa kaupan alueellista yhdentymistä, verkkovierailumaksujen poistamista, muuttoliikkeen yhteisen hallinta-alueen perustamista, sähköverkkojen synkronointia, riippumattomien puhtaan energian lähteiden kehittämistä sekä maatalousstandardien muuttamista EU:n normien mukaisiksi.

4.5 Komitea korostaa tarvetta kehittää riippumattomia elinkeinoelämän järjestöjä ja tukiorganisaatioita alueella. Tällaisten organisaatioiden tulee osallistua enemmän ja tehokkaammin yritysten kehittämiseen ja DCFTA-sopimusten täytäntöönpanoon. Itäisen kumppanuuden maiden pk-yritysten olisi lisäksi perustettava yhdistyksiä ja kattojärjestöjä, jotka edustavat niitä ja vahvistavat niiden kykyä ajaa etujaan lainsäädäntöprosessissa sekä saada jalansija paikallisilla ja EU:n markkinoilla.

5. Hallintotapa

5.1 Instituutioiden vahvistamiseen ja hyvään hallintoon liittyvien toimien tehostaminen on yksi EU:n tärkeimmistä tavoitteista niissä itäisen kumppanuuden maissa, missä tilanne on edelleen haasteellinen. Varsinkin oikeusvaltioperiaatetta, keskeisten oikeuslaitoksen uudistusten täytäntöönpanoa ja korruption torjuntaa on edistettävä yhä tarmokkaammin. Ne ovat kansalaisten valtiota kohtaan tunteman luottamuksen, pitkän aikavälin vakauden ja investointivarmuuden ennakoedellytyksiä.

5.2 Komitea kiinnittää huomion siihen, että vain Moldovan tasavallassa ja Ukrainassa on säädetty laissa valtiotietojen velvollisuudesta kuulla kansalaisia. Tarvitaan velvoittava oikeudellinen kehys, jonka nojalla kansalaisyhteiskunta voi saada tietoa, vaatia hallitusta vastuuseen ja osallistua päätöksentekoon. Kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden vahvistamiseksi itäisen kumppanuuden maiden hallitusten on lisäksi sitouduttava tukemaan kansalaisyhteiskunnan organisaatioita nykyistä johdonmukaisemmin ja suoremmin.

5.3 Valmiuksien kehittämisen osalta on entistä tärkeämpää, että itäisen kumppanuuden maiden instituutiot ovat toimivia ja pystyvät toteuttamaan tarvittavat uudistukset. Toimielinten väliset yhteistyöjärjestelyt (esim. elintarviketurvallisuusvirastojen, standardointielinten, korruptiontorjuntaelinten jne. verkostot) olisikin virallistettava, ja niille olisi mahdollisesti osoitettava EU-tukea.

5.4 Niin yhteistä valmiuksien kehittämistä, twinning-toimintaa, verkostoitumisjärjestelyjä ja käytänteiden jakamista kuin yhteisten lähestymistapojen ja välineiden kehittämistäkin voitaisiin tukea yhteisen assosiaatiojärjestelyn kautta. Lisäksi voitaisiin harkita Ukrainaa varten luotujen uudistusryhmien kaltaisten toimintamuotojen rahoittamista.

5.5 ETSK painottaa myös tarvetta auttaa itäisen kumppanuuden maiden hallitusvaltaa ja kansalaisyhteiskuntaa kehittämään välineitä, joita tarvitaan tilannearvion tekemiseksi sukupuolten epätasa-arvosta ja siihen puuttumiseksi. On erittäin tärkeää varmistaa, että valtion tilastotoimistoille annettava tuki kattaa kaupan ja sukupuolikysymyksiin liittyvien tilastotietojen keräämisen mm. sisällyttämällä kotitalous- ja yrityskyselyihin erityisesti näitä aiheita kartoittavia kysymyksiä sekä käyttämällä erityisiä indikaattoreita, joiden avulla voidaan seurata ajan mittaan kaupan kohdistuvia vaikutuksia.

6. Yhteydet

6.1 EU:n yhteistyö kumppanimaiden kanssa liikenneyhteyksien ja infrastruktuurin parantamiseksi, energijärjestelmän häiriönsietokyvyn ja energiatehokkuuden parantamiseksi sekä uusiutuvien energialähteiden käytön lisäämiseksi kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistarkoituksessa on johtanut merkittävään edistykseen. Investointien jatkaminen näillä toiminta-aloilla oletettavasti vahvistaa kestävästä talouskehitystä ja tuo konkreettisia hyötyjä kansalaisten elämään luomalla vaihtoehtoisia energialähteitä ja vähentämällä energiariippuvuutta pääasiassa yhdestä ainoasta toimittajasta sekä energian kulutusta.

6.2 Komitea korostaakin, että on tärkeää edistää energialähteiden monipuolistamista, vähentää hiilidioksidipäästöjä, luoda tehokkaat kansalliset päästöseurantamekanismit ja tehostaa biologisen monimuotoisuuden suojeluun ja kestäväan metsätalouteen liittyviä toimia.

7. Assosiaatiosopimukset ja pitkälle menevät ja laaja-alaiset vapaakauppasopimukset (DCFTA)

7.1 Komitea kannattaa voimakkaasti esitystä assosiaatio- ja DCFTA-sopimukseen liittyviä uudistuksia koskevan tehostetun vuoropuhelun käynnistämisestä EU:n ja kolmen assosioituneen maan välillä sekä vertailuosoiden sisällyttämistä assosiaatiosopimuksen solmineiden maiden maakohtaisiin suosituksiin ja niiden synkronoitua julkistamista myönteisen kilpailun edistämiseksi, sillä tämä on jo osoittautunut tehokkaaksi edistymisen nopeuttamisessa Keski- ja Itä-Euroopassa.

7.2 Kolmen assosioituneen maan ja EU:n yhteistyötä on suositeltavaa institutionalisoida vielä enemmän varsinkin toimeenpanotasolla. Yhteisen toimeenpanoryhmän ja muutamien alaryhmien perustaminen parlamenttitason institutionalisointiprosessin mallin mukaisesti voisi olla hyvä alku. Sen jälkeen voitaisiin perustaa vastaavia järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan ryhmittymiä itäisen kumppanuuden kansalaisyhteiskuntafoorumien, elinkeinoelämän järjestöjen ja tukiorganisaatioiden, ammattiliittojen yms. puitteissa. Esimerkkinä voitaisiin käyttää demokratiaa ja taloudellista kehitysyhteistyötä korostavasta GUAM-järjestöstä saatuja kokemuksia ja sen piirissä luotuja verkostoja. EU:lta ja sen yksittäisiltä jäsenvaltioilta saatava tuki edistäisi tällaista institutionalisointia merkittävästi.

7.3 Assosiaatio- ja DCFTA-sopimuksia on niiden monimutkaisuuden vuoksi työlästä panna täytäntöön, koska ne edellyttävät huomattavia poliittisia, taloudellisia ja henkilöstöresursseja ja täytäntöönpanoon liittyy runsaasti haasteita erityisesti siksi, että päämääränä on markkinoiden uudistaminen, kun taas EU-lähtöisten uudistusten tärkeimmät varsinaiset odotukset liittyvät oikeusvaltion ja hyvään hallintotapaan. Komitea pitää ratkaisevan tärkeänä, että nämä odotukset otetaan huomioon ja että assosiaatio- ja DCFTA-sopimusten täytäntöönpanoa tuetaan rinnakkaisilla aloitteilla, jotka tähtäävät assosioituneiden demokratioiden vahvistumiseen. Rinnakkaisiin aloitteisiin voitaisiin harkita liitettävän uusia tukimekanismeja, joita voisi hyödyntää vasta sitten, kun yhteisesti sovitut tavoitteet on kokonaan toteutettu. Tällaiset mekanismit antaisivat myös lisämotivaatiota.

7.4 ETSK suosittaa myös painokkaasti, että naistyöntekijöiden oikeuksiin ja palkkaukseen liittyviä ongelmia pyritään käsittelemään säännöllisesti. Se on erityisen tärkeää teollisuudessa ja palvelualoilla, sillä erot ja vaihtelu ovat siellä suurimpia. Assosiaatio- ja DCFTA-sopimukseen liittyvä lähentämisohjelma tarjoaa kattavan mallin, jonka mukaisesti mm. sukupuolikiusauksiin ja syrjinnän torjuntaan liittyvä lainsäädäntötoiminta ja kansainvälisten yleissopimusten täytäntöönpano voidaan hoitaa. On ratkaisevan tärkeää seurata tätä prosessia, parantaa sukupuolittain jaoteltujen työllisyys- ja palkkatilastojen kokoamista ja tukea naisasiaa ajavia ryhmiä.

Bryssel 26. syyskuuta 2019.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Luca JAHIER